יום טוב פרק רביעי ראש השנה לה.

כי סליק רבי אבא מימי. שהפליג בספינה ליס וחזר: **בברכות של ר"ה.** לקמן מפרש מ"ש הני: **מאן מודיס.** לו בברכות של ר"ה ויוה"כ ר"מ: **והלכה מכלל דפליגי.** דקאמר ר' יוחנן הלכה כרבן [גמליאל] בהך (א) דמשמע מכלל דעמדו במחלוקתן: **רבנן.** שאר החכמים חוץ מר"מ: **אילימא משום דנפישי קראי.** דלוכלא דמוספי ר"ה וי"ט ומלכיות וזכרונות ושופרות: **כיון שאמר וכתורתך כתוב.** כלומר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עליו בתורתך: **אין צריך.** לומר מקראות המוספין: **אלא משום דאווש.** שהרי כאן תשע ותרוכות ומטעות דאין הכל בקיאין בהן. וכנומי מפרשין להא דרב חננאל במלכיות וזכרונות ושופרות וקשיא לי הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי דתנן (לעיל דף לב.) אין פוחתין מעשרה מלכיות וכו': **ושל פרקיס.** מוגדות: **מפלפין לתלמין.** שהיה מחזר תלמודו כל שלשים יום: **פוטר היה כו'.** שש"ל מוליאם: **אינו בכלל ברכה.** ואע"פ שעם שבשדות בכלל ברכה הני דמלו למיתי קמי כהנים ויפנו כהנים אליהם ויברכום והם לא באו אינן בכלל ברכה: **אבל דעיר לא.** משום דלא אינסי ויכולין להסדיר תפלתן:

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

אילימא משום דנפישי. פירש בקונטרס דלוכלא דמוספי ר"ח ולאלא השנה ומלכיות וזכרונות ושופרות כיון שאמר וכתורתך כתוב לאמר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עליו בתורתך אין צריך לומר מקראות המוספין וכשם רבותיו פירש להא דרב חננאל במלכיות זכרונות ושופרות וקשה הא דלא כרבנן ודלא כר' יוחנן בן נורי דתנן אין פוחתין מעשרה מלכיות דמלכיות זכרונות ושופרות קאי וסיכא דהתחיל פליגי דלא יפחות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל יכול לפטור עצמו לגמרי ע"י בתורתך כתוב לאמר אבל מקראות של מוסף צריך להזכיר לעולם שהם במקום הקרבנות אבל מוסף דר"ח אין צריך להזכיר בר"ה אלא שדי לו במה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה שכוה נכלל כל מוספי ר"ח העולות וכדי להזכיר גם השעיר שהוא חטאת יאמר ושני שעיריס לכפר ושני תמידים כהלכתן [ד]:

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

כי סליק רבי אבא מימי [א]פירשה מודים חכמים לרבן גמליאל בברכות של ר"ה ושל יוה"כ [ב]והלכה מכלל דפליגי בברכות דכל השנה איני והאמר ר' חנה ציפוראה א"ר יוחנן הלכה כרבן גמליאל בברכות של ר"ה ושל יוה"כ אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים רבי מאיר והלכה מכלל דפליגי רבנן דתניא ברכות של ר"ה ושל יוה"כ שליח צבור מוציא הרבים ידי חובתן דברי ר"מ וחכ"א כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב מאי שנא הני אילימא משום דנפישי קראי והאמר רב חננאל אמר רב [ג]כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך אלא משום דאווש [א] ברכות גופא אמר רב חננאל אמר רב כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך סבור מינה הני מילי ביחיד אבל בצבור לא אתמר אמר ר' יהושע בן לוי אחד יחיד אחד צבור כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך אדם תפלתו ואח"כ יתפלל אמר רבי אבא [ד]מסתברא מילתיה דר' אלעזר בברכות של ר"ה ושל יוה"כ ושל פרקים אבל דכל השנה לא איני והא רב יהודה מסדר צלותיה ומצלי שאני רב יהודה כיון דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי כפרקים דמי אמר רב אחא בר עווירא אמר רבי שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות ולא מיבעיא הני דקיימי הכא אדרבה הני אנסי הני לא אנסי [ה]דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא [ו]עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה אלא כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא [ז]לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות מ"ט משום דאנסי במלאכה אבל בעיר [ח]לא:

הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה

הגהה זו שייכת לעיל דף יח ע"ב

הכי גרסינן הלכה זו נפרק ראשון (דף יח:) בראשונה עד עלה הגיה רגיטו וכן בספרי רומים וכן הברייתא בסדר עולם וכן עיקר בשנת שם מאות שנה למיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נגקעו כל מעיינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו ר"א אומר אותו היום י"ז במרחשון היה יום שמזל כימה שוקע ומעיינות מתמעטין ומתוך ששיו מעשיהם שיה הקב"ה עליהם מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ועטל שני כוכבים ממנה וכביא מבול לעולם. ר' יהושע אומר אותו יום שבעה עשר באייר היה יום שמזל כימה עולה ביום ומעיינות מתגברין ומתוך ששיו את מעשיהן שיה הקב"ה עליהם מעשה בראשית ועטל שני כוכבים מכימה וכביא מבול לעולם. בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני אלא לר"א מאי שני שני לדין בשלמא לר"א הייינו דשיה אלא לר' יהושע מאי שיה שיה כדרב חסדא. והכין פירשה שנים עשר מזלות קטופין בגלגל ששה מהן למעלה מן [ט]הקרקע וששה למטה כשזה עולה מן הקרקע מגד אחד מכירו שבגדו שוקע בקרקע בניסן מע"ק גד"ד למעלה בגילה טש"ת סא"ב למטה לאור הבוקר מתחיל עלה לעלות מן הקרקע ומאזנים לשקוע לסוף שעה ראשונה עלה כולו עולה ומאזנים טולו שוקע באדר שניה שור עולה ועקרב שוקע שלישית תאומים עולה קשת שוקע וכן עושין כל ימי ניסן י"ב מזלות מגלגלין את העולם פעמים בין (כ) ביום ובין בגילה באייר שור עולה בשעה ראשונה של יום ועקרב שוקע שניה תאומים עולה קשת שוקע שלישית סרטן עולה גדי שוקע וכן מגלגלין עד תשלום כל המזלות ומחזירין מגילה פעמים בין היום והגילה וכן עושין השנים עשר מזלות לשנים עשר חדשים לפיון תאומים עולה מן הקרקע בתחילת היום לתמה סרטן לאב אריה לאלול בתולה לתשרי מאזנים למרחשון עקרב וכן כולם כימה הוא שור ר"א אומר אותו היום שבעה עשר במרחשון היה יום שמזל כימה שוקע ביום כשכימה שהוא שור עולה בכר התחילה תמה לעמוד למערב וחזר שקיעתו של כימה שלשעה שביעית של יום עולה שור מן הקרקע שהרי שעה ראשונה של מרחשון עקרב עולה מן הקרקע שניה עולה קשת שלישית גדי רביעית דלי חמישית דגים ששית טלה שביעית שור ובשביעית חמה מתחלת לשקוע לצד מערב ומעיינות מתמעטין מחמת הגיה והרוחות ר' יהושע אומר אותו היום שבעה עשר באייר היה יום שמזל כימה עולה מן הקרקע בשעה ראשונה של יום ומעיינות מתגברין שבאותו זמן לא חמה ולא גיה להמעיטן בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני הא בחדש השני היינו אייר שהרי מגיעו ניסן נקרא ראשון לחדשי השנה אלא לר"א דאמר מרחשון היכן מגיעו תשרי שנקרא ראשון שני לדין מגיעו תשרי שנקרא ראשון לדין מרלאשית השנה היינו תשרי כשמעתין לעיל והוה ליה מרחשון שני בשלמא לר' [ו] יהושע היינו דשיה שלא היה זמנו של כימה לעלות מן הקרקע עד שעה שביעית ועלה מזל כימה בתחלת היום כדי לעשות בו תרוכות ולספון עליהן המבול דרך התרוכות למהר עליהן פורענויות ועוד שיגיו אחר שבאחר שנות העולם מעיינות מתמעטין כזה הזמן ועכשיו נתרבו אלא לר"א מאי שיה אין כאן שנוי לא כמזל כימה ולא כתגבורת המעיינות שיה כדרב חסדא:

מסורת הש"ס

(א) [שבת קו: יומ"נ], ב) פוטר לח:, ג) [פי' אין ס"ל מולאלן על דאמו לכי כמשמע ישמעו מס"ל מתחלה ועד סוף כ"כ הר"ף וע"ש בר"ן], ד) [ע' תוס' לעיל מ: ד"ה שהתנם ותוס' עירוכין מ. ד"ה זכרון], ה) [בס"ל: הרקיע],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והלכה כו' כרבן גמליאל בהך שמעתין דמשמע: (ב) בתנ"ה ה"ג כו' פעמים בין היום ובין הלילה בחיר: (ג) באד' בשלמא לר' אליעזר הייגו דשיה וכו' אלא לר' יהושע מאי שיה:

הגהות הגר"א

[א] נשרא דאווש (ברכות) תו"מ:

מוסף רש"י

עם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה. שאין הברכה חשובה עליהם לעקור רגליהם ולבא לפני הכהנים לחיות מתברכים פנים כנגד פנים בדם, הלכך אינם בכלל ברכה, דלאחוריהן הם תברכו פנים כנגד פנים (סוטה לח:).

הדרן עלך מסכת ראש השנה

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ח מהל' תפלה הל' י טוש"ע א"ח סי' קכד סעיף ה ומור א"ח סי' תקצא:

סז ב מיי' פ"ג מהל' שופר הל' ח טוש"ע א"ח סי' תקצא סעיף ד הגה"ה:

סח ג מיי' פ"ד מהלכות תפלה הל' יג טוש"ע א"ח סי' ק:

סט ד מיי' פט"ו מהל' נשלות כפיס ה"ח טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף מד:

ע ה טור א"ח סי' תקצא:

רבינו חננאל

ואקשינן אי מודו ליה לרבן גמליאל למה ליה לר' יוחנן למימר הלכתא כוותיה, לא אמרינן הלכתא אלא היכא דאיכא פלוגתא. ופריק רב נחמן בר יצחק מאן מודי ליה לרב גמליאל ר' מאיר וחכמים חולקין על זה ועל זה. דתנו רבנן ברכות של ראש השנה ויום הכפורים בלבד, אבל בכל השנה אין הלכה כרבן גמליאל. ומאי שנה ראש השנה ויום הכפורים מן השנה כולה, אילימא משום (דכתי') [דנפישי] בהו קראי, והן עשר מלכיות עשר וזכרונות ועשר שופרות, והאמר רב חננאל אמר רב כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך להזכיר. אלא משום דאווש ברכות. כלומר בכל שבת ומועד מתפללין שבע ובאלו מתפללין [תשע]. אמר ר' אלעזר לעולם יסדיר אדם תפילתו ואחר כך יתפלל. ואמר ר' אבא מסתברא בברכות של ראש שנה ושל יום הכפורים ושל פרקים, אבל של כל השנה כולה לא. וכן סוגיא דשמעתא. אמר רב אחא בר רב עווירא אמר ר' שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות כולי. ואסיקנא אלא כי אתא רבין אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' שמעון חסידא לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבכנסת ושומעין משליח ציבור, והעם שבשדות והן אנוסין שאינן יכולין לבא. אבל הני דשכיחי בעיר ולא אתו לא פטר להו רבן גמליאל. ירושלמי רבן גמליאל אומר שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן ר' חונא רוכה דצפורין בשם ר' יוחנן הלכתא כרבן גמליאל באלין תקיעתא והא שישנן שם מראש התפילה.

הדרן עלך י"ט של ר"ה סליקו פירושי רבינו חננאל מסכת ראש השנה. תהלה לשובן מעונה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com